

واکنش‌های نظامی ممکن از طرف ایران در مقابل تحریم‌های تازه آمریکا

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۷ نوامبر ۲۰۱۷

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/irans-potential-military-reactions-new-us-sanctions

العربية (/ar/policy-analysis/rdwd-alf-alskryt-alayranyt-almhtmlt-ly-qlqwb-alamrykyt-aljdydt/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

تهران برای تقویت مواضع مقابله‌جویانه خود ممکن است به استقرار تجهیزات پدافند هوایی در سوریه حضور نامتقارن دریایی در مدیترانه قاچاق اسلحه بیشتر به حوثی‌ها و تشدید برنامه موشکی بالستیک خود بپردازد

در حالی که حامیان رژیم اسد درباره گام‌های بعدی خود در سوریه تأمل می‌کنند ایران نیز مشغول سبک سنگین کردن گزینه‌هایش برای استقرار دائمی در این کشور جنگ‌زده است. بی‌تردید تهران امیدوار است به مسیر تدارکاتی اتکاپذیری به جنوب لبنان دست یابد تا بتواند بر اسرائیل در بلندی‌های جولان فشار آورد و به این ترتیب به موقعیت «جهان اسلام در مقابل موجودیت صهیونیستی» برگردد که برایش مطلوب است. چنانکه در گفته‌های سردار حسین نجات جانشین رئیس سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مصاحبه‌ای در تاریخ ۲۰ اکتبر می‌توان ملاحظه کرد:

در همین راستا سرلشکر محمد باقری رئیس ستاد کل نیروهای مسلح ایران در تاریخ ۱۷ اکتبر به منظور بازدید چهارروزه وارد دمشق شد و در دیدار با بشار اسد درباره همکاری‌های نظامی در آینده گفت‌وگو کرد. این دیدار یک روز پس از حمله جت‌های اسرائیلی به یک پایگاه موشکی SA-5 سوری انجام شد. همان پایگاهی که پیش از آن به روی گشت هوایی‌شان آتش گشوده بود و باقری را برانگیخته بود تا این حمله را «تجاوز مکرر هوایی و زمینی اسرائیل» به قلمرو سوریه کاملاً ناپذیرفتنی بخواند. این ملاقات فقط چند روز پس از سخنرانی مقابله‌جویانه رئیس‌جمهور ترامپ درباره سیاست ایالات متحده در برابر ایران انجام شد و این پرسش را به میان آورد که چقدر جمهوری اسلامی ممکن است با اقداماتی غیرمستقیم در سوریه و دیگر نقاط ناآرام به موضع صریح آمریکا پاسخ دهد. چنان اقداماتی از سوی ایران ممکن است به یکی از اشکال زیر باشد:

ارسال تجهیزات پدافند هوایی به سوریه

از آنجاکه بعید به نظر می‌رسد که روسیه سامانه‌های پدافند هوایی بیشتری به سوریه بفرستد و یا این تجهیزات گرانبه‌ای خود را به طور دائمی در این کشور نگه دارد ممکن است ایران سامانه‌های پدافند هوایی خود را به سوریه ارسال کند. در این صورت به احتمال زیاد نوعی از سامانه‌های پدافند هوایی ارسال خواهد شد که از طریق هوا حمل و نقل‌پذیر باشد تا برای نظارت و احتمالاً مقابله با فعالیت‌های هوایی بعدی اسرائیل در سوریه و یا در نزدیکی آن استفاده شود. اقدامات اخیر اسرائیل مثل حمله هوایی به منطقه

صنعتی مشترک ایرانی-سوری در استان حمص احتمال استقرار تجهیزات از سوی ایران را افزایش خواهد داد

در چند سال گذشته نیروی هوایی اسرائیل بارها به اهدافی در خاک سوریه حمله کرده‌اند اما برای انجام این عملیات‌ها جنگنده‌های اسرائیلی به ندرت نیاز پیدا می‌کنند که وارد حریم هوایی سوریه شوند. به جای این کار ترجیح می‌دهند که موشک‌های هدایت‌شده خود را از مرز هوایی لبنان پرتاب کنند تا به هیچ‌وجه با جنگنده‌ها و تجهیزات پدافند هوایی روسی روبه‌رو نشوند. از این رو در هر برخورد احتمالی هر گونه پدافند هوایی‌ای که ایران به کار گیرد از نوع متحرک سریع خواهد بود و در صورتی که اپراتورهای این‌گونه دستگاه‌ها کارآزموده باشند می‌توانند جنگنده‌های اسرائیلی را در مرز هوایی سوریه یا لبنان به خطر بیندازند.

تقریباً با اطمینان می‌توان گفت که این سامانه‌ها را سپاه پاسداران تدارک خواهد دید و اپراتورهای آن از قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء ارتش ایران اعزام خواهند شد. در تاریخ ۲۲ اکتبر جانشین فرمانده این قرارگاه اذعان کرد که مقامات سپاه پاسداران سمت‌هایی کلیدی در این پایگاه دارند.

سپاه همچنین ترکیبی از سامانه‌های پدافند هوایی روسی و بومی را در اختیار دارد که هر کدام بسته به مدل آن بردی معادل ۱۰ تا ۷۵ کیلومتر دارد. اگر یکی از این سامانه‌ها در غرب دمشق مستقر شود - مانند موشک بومی زمین-به-هوای «صیاد ۲» یا «سوم خرداد» که گفته می‌شود ۷۵ کیلومتر بُرد دارد - در تئوری یک چتر دفاعی هوایی تشکیل می‌دهد که همه بلندی‌های جولان و جنوب لبنان تا بیروت را زیر پوشش خود خواهد گرفت. این سامانه‌ها می‌توانند حتی خطر بیشتری برای جنگنده‌های اسرائیلی داشته باشند به شرط آن‌که مجهز به رادار بازتابی (پسیو) و سیستم رهگیری باشند که می‌دانیم ایران از آن برخوردار است و به‌ویژه اگر اپراتورهای این دستگاه‌ها افراد کارآزموده باشند.

گسترش بُرد نامتقارن دریایی سپاه

شهر بندری لاذقیه یکی از جاهایی بود که سرلشکر باقری در جریان سفرش به سوریه از آن بازدید کرد امری که می‌تواند نشان از علاقه سپاه پاسداران به استقرار قایق‌های تندرو و دیگر تجهیزات دریایی در این شهر باشد. نیروهای ایرانی می‌توانند از لاذقیه به عملیات‌های پنهانی دریایی بر ضد سامانه‌های اسرائیلی دست بزنند. میدان‌های گاز طبیعی برون‌کرانه‌ای از جمله این سامانه‌ها هستند. چنین عملیات‌هایی می‌تواند در همکاری با واحدهای ویژه دریایی وابسته به حزب‌الله انجام گیرد.

سپاه پاسداران باری دیگر تاکید کرده که از زیردریایی‌هایی کوچک در ترکیب با تاکتیک‌های «جدید و غافل‌گیرکننده» نامشخص استفاده خواهد کرد. تقریباً هیچ نوع اطلاعات علنی در خصوص فعالیت‌های زیردریایی سپاه وجود ندارد اما با توجه به ذهنیت نامتعارف این نهاد نسبت به کاربرد سخت‌افزارها و تاکتیک‌ها نشانه‌هایی از برنامه‌های احتمالی آن را در جنوب آمریکا می‌توان پیدا کرد. جایی که کارتل‌های مواد مخدر کلمبیایی تجربه‌ای دیرینه در کاربرد زیردریایی‌های کوچک و دیگر انواع وسایط زیرآبی دست‌ساز در انتقال مواد مخدر به مکزیک دارند. کارتل‌های مواد مخدر با این نوع امکانات حمل‌ونقل دریایی قادرند تا هشت تَن بار را همراه با چهار تَن از خدمه تا مسافت ۵۶۰۰ کیلومتر انتقال دهند. این حمل‌ونقل زیردریایی می‌تواند ۱۴ روز به طول انجامد و دریایی این‌گونه فعالیت‌ها از طریق رصد هوایی دشوار است.

نیروهای ویژه دریایی سپاه پاسداران و نیروی‌های سپاه قدس می‌توانند شگردهای مشابهی برای قاچاق اسلحه و پرسنل در خلیج عدن به کار برند و از عملیات‌های ایران علیه دزدان دریایی در منطقه به عنوان پوشش استفاده کنند. آنها می‌توانند از زیردریایی‌های کوچک برای انتقال مشاوران و یا تسلیحات و مهمات بارزش ایرانی به شورشیان حوثی در یمن استفاده کنند. به‌ویژه قطعات ویژه هدایت موشک‌ها ابزارهای لازم برای ارتقا و تغییر موشک موشک‌های ضدتانک تفنگ‌های ویژه تک‌تیراندازان و سامانه‌های پدافند هوایی قابل حمل فردی. اگر ایران بخواهد به ارسال تسلیحات پنهانی خود به این شورشیان چنانکه مورد سوءظن است ادامه دهد باید در نظر داشت که بندر حُدیده که تحت کنترل شورشیان است فقط ۳۰۰ کیلومتر از نزدیک‌ترین پایگاه دریایی سپاه در سواحل ایران فاصله دارد. همین ۲۱ اکتبر گذشته ماهیگیران یمنی شناوری ایرانی را توقیف کردند که مظنون به انتقال اسلحه به حوثی‌ها بود. حوثی‌ها و شورشیان باقی‌مانده از نیروی دریایی پیشین یمن به کمک ایران می‌توانند در ظرف سی روز وسایط زیرآبی ابتدایی باسرنشین و بی‌سرنشین و با تجهیزات کامل ارتباط ماهواره‌ای و موقعیت‌یاب بسازند که بدنه‌های چوبین آن‌ها با فایبرگلاس پوشانده شده است. این‌گونه وسایط حمل‌ونقل دریایی علاوه بر این‌که توانایی گریز از محاصره دریایی را دارند. تهدیدی جدی در رفت‌وآمد کشتی‌ها به حساب می‌آیند. چنان‌که در ماه فوریه یک قایق بی‌سرنشین حوثی‌ها که با مواد منفجره پر شده بود با یک ناوچه سعودی برخورد کرد خساراتی به بار آورد و شماری کشته و مجروح به جا گذاشت.

علاوه بر این برخی قاچاقچیان کلمبیایی از اژدرهای توخالی برای انتقال محموله‌هایی تا پنج تَن استفاده می‌کنند. این اژدرها در عمق سی‌متری آب و با فاصله ۲۰۰ متر با قایق‌های ماهیگیری ظاهراً عادی یدک می‌شود. دریایی چنین وسایط زیرآبی از طریق هوا تقریباً ناممکن است و در صورتی که کشتی یدک‌کش ردگیری شود کارکنان کشتی می‌توانند به راحتی بار را از کشتی جدا کنند و بعد با

استفاده از گنجیاب های تجاری بار را از اب بکشند و به مقصد برسانند در مقایسه با کشتی های باربری کوچک و لنج ها با این روش گنجایش حمل بار (تُن) کمتر خواهد بود و با ساختاری که وسیله زیرآبی دارد محدودیت هایی برای قاچاق برخی از تجهیزات خواهد داشت اما با توجه به این امر که در هر پایگاه و ایستگاه دریایی سپاه همواره دو تا پنج لنج مستقر است که توانایی یکدکشی به شکل گفته شده را دارند چنین سناریویی بعید نیست

مقابله با ممنوعیت موشکی

در تاریخ ۸ اکتبر فقط چند روز پیش از سخنرانی رئیس جمهور ترامپ درباره سیاست ایالات متحده در برابر ایران سرلشکر محمد علی جعفری فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با تکرار تهدیدهای قبلی اش بر ضد پایگاه های ایالات متحده در منطقه هشدار داد که اگر آمریکا این نهاد را در فهرست سازمان های تروریستی قرار دهد ایران برنامه موشکی خود را حتی با سرعتی بالاتر گسترش خواهد داد این امر احتمالا به معنای آن است که ایران تلاش هایش برای توسعه توانمندی در حوزه موشک های بالستیک میان برد را گسترش خواهد داد که معمولا شامل موشک هایی با برد بین ۳۰۰ تا ۵۵۰ کیلومتر می شود در ۳۱ اکتبر جعفری با افتخار از توانایی ایران در افزایش برد موشک هایش به بالاتر از ۲۰۰ کیلومتر - یعنی حدی که ظاهرا علی خامنه ای رهبر ایران تعیین کرده - و با هدف تهدید پایگاه های آمریکایی در منطقه ای گسترده تر سخن گفت پرده برداری اخیر از موشک بالستیک «خرمشهر» این خودستایی ها را ملموس تر کرد گرچه پرتاب آزمایشی این موشک ها نشان داد که با برد آن ها بسیار کمتر از ۲۰۰ کیلومتر مورد ادعا است و یا آن که پرتاب آن ها اصولا موفقیت آمیز نبوده است

تلاش برای دست یابی به توانمندی در زمینه موشک های بالستیک قاره پیما نیز احتمال دیگری است گرچه این توانمندی بدون کلاهک هسته ای ارزش بازدارندگی ناچیزی خواهد داشت تلاش برای دست یابی به کلاهک هسته ای البته به معنای خروج از توافق هسته ای است که می تواند پیامدهای ناگوار دیپلماتیک و نظامی برای ایران داشته باشد بنابراین بعید است رهبران ایران در آینده ای نزدیک و به ویژه در غیاب تهدید نظامی قریب الوقوع از سوی آمریکا این راه پرخطر را در پیش گیرند با این وجود محسن رضایی فرمانده پیشین سپاه پاسداران و دبیر فعلی مجمع تشخیص مصلحت نظام در تاریخ ۱۸ اکتبر به همکارانش گوشزد کرد که خود را برای یک رویارویی راهبردی گریزناپذیر با آمریکا در آینده آماده کنند و به همین دلیل چه بسا که آنها انگیزه بیشتری برای برداشتن گام های لازم برای رسیدن به موشک بالستیک قاره پیما داشته باشند

نتیجه گیری

تهران رسماً تصدیق نشدن توافق هسته ای از سوی دولت ترامپ و اقدامات شدیدتر بر ضد سپاه پاسداران را محکوم کرده و تاکید داشته که به توسعه برنامه موشکی و فعالیت های مشکل آفرین خود در منطقه ادامه خواهد داد از این رو آمریکا و متحدین نظامی آن باید برای روبه رو شدن با موشک های قدرتمندتر و به احتمال زیاد دوربردتر ایرانی آمادگی داشته باشند چرا که حتی تحریم های سنگین هم ظاهرا نتوانسته تهران را به توقف برنامه موشکی اش متقاعد کند

همچنین بعید است ایران و گروه های نیابتی آن سوریه را ترک کنند در واقع تهران ممکن است با استقرار سامانه های پدافند هوایی سیار و ایجاد یک سیستم فرماندهی و کنترل حضور خود را در آنجا استحکام بخشد تا برتری هوایی اسرائیل را به چالش کشد چنین اقداماتی می تواند نیروهای نظامی اسرائیل و ایران را رو در روی هم قرار دهد و خطر درگیری به سرعت بالا گیرد - احتمالی که ایالات متحده باید به هر قیمتی که شده از آن پیشگیری کند

در پایان این که نیروی دریایی سپاه شاید ترجیح دهد در سواحل لبنان و سوریه حضور داشته باشد تا اسرائیل را به چالش بکشد و یا با استفاده از قایق و وسایط زیرآبی بیش از گذشته به حوثی ها سلاح برساند ایالات متحده باید برای چالش با فعالیت های دریایی نامتقارن ایران فراسوی خلیج فارس اقداماتی پیش بینی کند شاید متناسب سازی توانمندی اطلاعاتی-تجسس برای مراقبت با هدف نظارت بر تهدیدهای مشخصی که در این مقاله یاد شد و همزمان هماهنگی نزدیک تر با متحدین منطقه ای از جمله این اقدامات باشد

*فرزین ندیمی تحلیلگر مقیم واشنگتن کارشناس امور امنیتی و دفاعی ایران و حوزه خلیج فارس است ❖

BRIEF ANALYSIS

Bennett's Bahrain Visit Further Invigorates Israel-Gulf Diplomacy

۱۴ ۶.۲۲ هجری

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/bennetts-bahrain-visit-further-invigorates-israel-gulf-diplomacy\)](#)

BRIEF ANALYSIS

Libya's Renewed Legitimacy Crisis

۱۴ ۶.۲۲ هجری

Ben Fishman

[\(/policy-analysis/libyas-renewed-legitimacy-crisis\)](#)

BRIEF ANALYSIS

The UAE Formally Ceases to be a Tax-Free Haven

۱۴ ۶.۲۲ هجری

Sana Quadri ,

Hamdullah Baycar

[\(/policy-analysis/uae-formally-ceases-be-tax-free-haven\)](#)

TOPICS

[\(/policy-analysis/mn-ashah/\)](#) منع اشاعه

[\(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

[\(/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

